

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Av 10 kap. 6 § riksdagsordningen följer att konstitutionsutskottet ska följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kamraren sina iakttagelser. Konstitutionsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2013 att ge övriga utskott tillfälle att genom ett yttrande lämna eventuella kommentarer till de iakttagelser som gjorts i en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och som rör perioden den 1 januari–31 december 2012.

Näringsutskottet har under den aktuella perioden subsidiaritetsprövat tre utkast till lagstiftningsförslag. I yttrandet tar utskottet även detta år upp betydelsen av ett gemensamt förhållningssätt för stöd till utskotten i subsidiaritetsprövningen för att nå likartade bedömningar av principiella slag. Utskottet noterar även att det saknas fasta rutiner inom riksdagen för information om när lagstiftningsförslagen antagits på EU-nivå.

Utskottets överväganden

Inledning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 10 kap. 6 § riksdagsordningen i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen.

Konstitutionsutskottet ska enligt nämnda paragraf följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Konstitutionsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2013 att ge övriga utskott tillfälle att genom ett yttrande lämna eventuella kommentarer till de iakttagelser som gjorts i en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli (daterad 2013-09-24) om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och som rör perioden den 1 januari–31 december 2012. Av promemorian framgår att uppföljningen omfattar dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter som översänts för subsidiaritetskontroll, dels utfallet av de subsidiaritetsprövningar som genomförts. I promemorian redogörs även för konstitutionsutskottets iakttagelser av utskottens subsidiaritetsprövningar. Konstitutionsutskottet önskar särskilt få utskottens kommentarer och bedömningar om följande:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2012 jämfört med 2011.
2. En bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av i promemorian nämnda förslag från EU samt hur den sammanlagda utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar om kommissionens motiveringar.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskotten använder sig av kontakter med riksdagens ständiga representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information och hur kontakterna fungerar. En kommentar önskas även om inhämtande av information från IPEX.

Utskottets ställningstagande

Genomförda subsidiaritetsprövningar

Utskottet vill inledningsvis kommentera den stora skillnad i antalet subsidiaritetsprövningar som det utförde 2011 jämfört med 2012. Under 2011 genomförde utskottet 23 prövningar, vilket kan jämföras med 3 prövningar

under 2012. Sammanlagt har utskottet från den 1 december 2009 till och med 1 december 2012 gjort 30 subsidiaritetsprövningar, dvs. majoriteten av prövningarna genomfördes under 2011. Eftersom det är svårt att förutse när ett subsidiaritetsärende ska komma in till riksdagen innebär detta ett försvårande av utskottets verksamhetsplanering, vilket periodvis kan skapa en ökad arbetsbelastning för utskottet.

Erfarenheter av beredningen

När det gäller den formella hanteringen av utskottets subsidiaritetsprövningar vill utskottet hänvisa till den redogörelse om detta som finns i förra årets yttrande till konstitutionsutskottet om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (yttr. 2012/13:NU2y).

Av de tre ärendena som subsidiaritetsprövades under 2012 avgjordes ett ärende utan att regeringens bedömning i subsidiaritetsfrågan inhämtades. I de övriga två fallen beslutade utskottet att inhämta regeringens bedömning (i ett av fallen skedde begäran genom beslut av presidiet efter delegation från utskottet under riksdagens sommaruppehåll). Regeringen hänvisade i båda fallen till sina bedömningar i faktapromemoriorna för ärendena. Ett enhälligt utskott ansåg i båda de fall då regeringens bedömning inhämtades att förslagen i vissa delar stred mot subsidiaritetsprincipen, och lämnade utlåtanden i båda fallen. Det ena utlåtandet (utl. 2011/12:NU17) gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett program för företagets konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020) (KOM(2011) 834). Det andra utlåtandet (utl. 2012/13:NU5) gällde kommissionens förslag till direktiv om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (KOM(2012) 372). I båda de fall utskottet lämnade utlåtanden biföll riksdagen utskottets förslag, och motiverade yttranden översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens respektive ordförande.

Även när det gäller utskottets kontakter med riksdagens representant, andra EU-länder och information från IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange – en databas för utbyte av EU-relaterad information mellan EU-ländernas parlament) i samband med subsidiaritetsärenden vill utskottet hänvisa till den redogörelse om detta som lämnades i förra årets yttrande till konstitutionsutskottet om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (yttr. 2012/13:NU2y).

I ett fall har kommissionens motivering i fråga om subsidiaritetsprincipens tillämpning saknats. Det gällde då förslag till ändring av förordning om ett gemenskapsprogram för energieffektivisering av kontorsutrustning (KOM(2012) 109). I grundförordningen, som den föreslagna ändringen gällde, fanns dock en motivering om tillämpningen av subsidiaritetsprincipen som redovisades i en föredragningspromemoria för utskottet.

Lagstiftning och kompetensöverföring

Av de tre lagstiftningsförslag som utskottet subsidiaritetsprövade 2012 har ett antagits av Europaparlamentet och rådet, medan de övriga två ännu inte är antagna. De tre ärendena rör skilda politikområden.

Det förslag som antagits av Europaparlamentet och rådet gäller ändringsförordningen till ett gemenskapsprogram för energieffektivisering av kontorsutrustning, som baserades på kommissionens förslag (KOM(2012) 109). Ändringsförordningen behandlar bestämmelser för Energy Star-programmet, ett samarbete mellan EU och Förenta staterna där den viktigaste ändringen gällde att Förenta staterna beslutat att tillämpa tredjepartscertifiering, i stället för tidigare system med självcertifiering av tillverkarna.

Vad gäller kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020) (KOM(2011) 834) har förhandlingarna inte slutförts på EU-nivå. Förslaget innehåller ett antal åtgärder för att förbättra företagens marknadstillträde inom och utom EU. Åtgärderna syftar till att komplettera och stödja nationella aktiviteter samt att fylla ut de luckor som identifierats.

Slutligen, när det gäller kommissionens förslag till direktiv om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (KOM(2012) 372) instämde utskottet (utl. 2012/13:NU5) i regeringens bedömning som redovisades i faktapromemorian (2011/12:FPM175). Regeringen ansåg att det fanns en risk för att alltför detaljerade regler om rapportering m.m. skulle leda till ökade kostnader för kollektiv förvaltning, vilket i förlängningen skulle kunna leda till att kostnaderna för kollektiv förvaltning blir för höga i förhållande till fördelarna med bestämmelserna. Enligt den information som inhämtats från Justitiedepartementet synes dessa synpunkter ha beaktats i allt väsentligt i den kompromiss som nu nåtts mellan Europaparlamentet och rådet.

Sammanfattningsvis innebär de tre förslagen enligt utskottets preliminära bedömning inte att någon mer omfattande kompetensöverföring har skett från nationell nivå till EU-nivå. Utskottet vill här även upprepa vad det tidigare anfört (yttr. 2012/13:NU2y) om att det krävs en mer genomgripande analys och jämförelse än vad som är görligt inom ramen för detta yttrande för att fastställa huruvida kompetens faktiskt har överförts eller inte.

Utskottet vill i detta sammanhang även framföra följande. Till skillnad från många andra EU-länders parlament har riksdagen valt att subsidiaritetspröva samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds av kommissionen eller någon av de andra initiativtagarna. Många andra EU-länders parlament gör i stället i ett tidigt skede ett urval av vilka utkast som ska prövas. Utskottet anser att subsidiaritetsprövningar är ett viktigt instrument för att dels öka de nationella parlamentens inflytande i EU:s beslutsprocess, dels klargöra riksdagens inställning till utkast till lagstiftningsförslag. Dock konstaterar utskottet att i och med att EU-ländernas parlament har olika urvalsprocesser för vilka utkast till lagstiftningsförslag som ska subsi-

diaritetstestprövas minskar de nationella parlamentens möjlighet att utöva inflytande över de framlagda förslagen. Vidare försvåras möjligheten för EU-ländernas parlament att finna likasinnade i en fråga i och med den begränsade tid som står till buds, och den variation av hur parlamenten delger sin uppfattning i en fråga. Utskottet noterar också att ingen av de subsidiaritetsprövningar som utskottet gjort sedan denna process infördes i och med Lissabonfördragets ikraftträdande under 2009 har lett till att kommissionen har behövt ompröva något av sina framlagda förslag.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om vad det tidigare framhållit när det gäller vikten av att utskotten tillämpar likartade principer vid sina bedömningar (yttr. 2012/13:NU2y). Utskottet efterfrågade då ett centralt stöd för att nå likartade bedömningar av principiella slag. Vidare anförde utskottet, vilket konstitutionsutskottet instämde i, att rutiner bör införas för att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen.

Stockholm den 14 november 2013

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jonas Eriksson (MP), Lars Hjälmsted (M), Jennie Nilsson (S), Hans Rothenberg (M), Olof Lavesson (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Helena Lindahl (C), Ingemar Nilsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Hagwall (SD), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Berit Högman (S).